

державного режиму за часів «хрущовської відлиги». З одного боку, якщо оцінювати діяльність М. Хрущова у контексті відносності до сталінської епохи, то дійсно можна спостерігати суттєву лібералізацію режиму державного управління. На противагу вищезазначеному, неупереджена оцінка діяльності М. Хрущова за абсолютними показниками засвідчила, що державний режим «хрущовської відлиги» варто вважати яскравим зразком послідовної трансформації антидемократичних державних режимів.

Список використаних джерел:

1. Киридон П. Роль партійно-державної номенклатури Української РСР на останньому етапі хрущовської десталінізації (перша половина 1960-Х років) [Електронний ресурс] / П. Киридон // Уманська старовина. – 2017. – Режим доступу: <http://usj.udpu.edu.ua/article/view/130418/126034>.

2. Концур В. В. Псевдодемократична лексика у тоталітарному дискурсі часів «відлиги» / В. В. Концур. // Актуальні проблеми дискурсології: збірник тез доповідей. – 2017. – С. 123–127.

3. Українське суспільство: від пізнього сталінізму до хрущовської «відлиги» / В. Даниленко, Н. Лаас, М. Смольницька // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – К., 2014. – Вип. 19. – С. 5-19.

Чапля В.С.

студентка;

Канцір В.С.

доктор юридичних наук, професор,

*Навчально-науковий Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сучасному етапі розвитку нашої держави, під час посилення міждержавного характеру злочинності, дедалі актуальнішим стає питання, пов'язане зі співробітництвом держав у сфері боротьби зі злочинністю. Останніми роками поширюється тенденція щодо збільшення кількості осіб, обвинувачених у вчиненні злочинів в Україні, які переходять від правосуддя на території іноземних держав. Тому,

актуальним є з'ясування питань, які стосуються кримінальних процесуальних аспектів видачі особи, тобто екстрадиції.

Видача особи (екстрадиція) – це видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи. Також перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі, прийняття рішення за запитом, та фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави (п. 2 ст. 541 КПК України) [1].

Екстрадиція є формою міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні й застосовується за умови перебування особи, що вчинила кримінальне правопорушення в одній державі, на території іншої. Таким чином, відповідно до Європейської конвенції про видачу правопорушників, видача особи здійснюється за умови вчинення нею злочину, за який за законодавством сторони, що вимагає видачі, може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком не менше як один рік. Договірні Сторони зобов'язуються видавати одна одній, з урахуванням положень та умов, викладених в цій Конвенції, всіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої Сторони за вчинення правопорушення або які розшукуються зазначеними органами з метою виконання вироку або постанови про утримання під вартою [2].

Проте, коли йде мова про екстрадицію іноземній державі громадян України, то це положення про видачу не може здійснюватися, оскільки видача громадян України заборонена Конституцією України [3]. Крім того, таке положення передбачене в положеннях Європейської конвенції про видачу правопорушників, передбачено право держави відмовити у видачі свого громадянина [2].

Питання екстрадиції регламентують багато міжнародних актів. Це, зокрема, угоди про правову допомогу у кримінальних справах чи окремі положення відповідних угод про боротьбу з деякими видами злочинів. Також існують угоди які прямо передбачають видачу правопорушників. Наприклад, таким є Договір між Україною та Об'єднаними Арабськими Еміратами про видачу правопорушників. Відповідно у статті першій зазначено, що сторони зобов'язуються відповідно до положень цього Договору на прохання видавати одна одній осіб, які знаходяться на їх території і які обвинувачуються або засуджені за скоєння злочинів, для

притягнення до кримінальної відповідальності або приведення до виконання вироку [4].

Досить інтенсивною і продуктивною є співпраця України з багатьма державами. Але слід зазначити, що й досі немає угоди про екстрадицію із США. Переговорний процес стосовно екстрадиції триває.

У законодавстві України значна увага надається захисту прав особи при здійсненні екстрадиції, однак є необхідність у його вдосконаленні. Отже, метою екстрадиції повинно бути саме здійснення правосуддя над особою без порушень її прав і свобод. З огляду на сучасний розвиток правового суспільства захист прав людини, інститут екстрадиції потребують подальшого вивчення та вдосконалення на міжнародному рівні [5, с. 155].

Як свідчить практика застосування аналізованого інституту, всі міжнародні договори, що стосуються видачі, учасниками яких є Україна, ґрунтуються на принципах, згідно яких злочин, за вчинення якого вимагається видача, має визнаватися злочином і за законами держави, де перебуває винна особа. Тобто існує принцип тотожності [5, с. 156]. Важливим є також те, щоб у міжнародних відносинах щодо екстрадиції учасники дотримувались правила “ad hoc”: «видана особа не може переслідуватися, засуджуватися або затримуватися з метою виконання вироку чи постанови про утримання під вартою ні за яке правопорушення, вчинене до її видачі, крім правопорушення, за яке вона була видана, і її особиста свобода ні з яких інших причин не може обмежуватися». Таке правило безпосередньо закріплено в ст. 14 Європейської конвенції про видачу правопорушників [2].

Варто зазначити те, що якщо вимога про видачу має на меті притягнення особи до кримінальної відповідальності, держава, яка вимагає видачі, повинна надати докази вчинення злочину. Крім того, іноземець чи особа без громадянства, що вчинив злочин на території іншої держави, не підлягає видачі іноземній державі, якщо він отримав у встановленому порядку політичний притулок; хоча ще не отримав такого притулку, але переслідується за злочин політичного характеру. Також не підлягає екстрадиції особа без громадянства чи іноземець, яка переслідується за військовий злочин, який при цьому не є злочином за загальним кримінальним правом. Аналогічна ситуація відбувається, якщо особа цієї категорії вчиняла діяння, яке за КК такої держави не визнається злочином або закінчився строк давності. А також, коли така особа в іншій державі може бути страчена або підданий іншому

покаранню, результатом якого є не відновлювана шкода фізичній цілісності організму людини, або іншому жорстокому і нелюдському покаранню. Не видається іноземець чи особа без громадянства також, коли за вчинене протиправне діяння був засуджений, виправданий чи звільнений від кримінальної відповідальності чи покарання [6, с. 98].

Відповідно до ст. 3 Європейської конвенції про видачу правопорушників та додаткових протоколів до неї видача не здійснюється, якщо правопорушення, у зв'язку з яким вона запитується, розглядається запитуваною стороною як політичне правопорушення або правопорушення, пов'язане з політичним правопорушенням [2]. Вказане питання є актуальним в аспекті проблематики видачі за вчинення злочинів міжнародного характеру. Наприклад, якщо вести мову про заборону видачі за умови вчинення «політичного правопорушення», слід враховувати, що саме політичні мотиви характерні для вчинення тероризму. Таким чином, є підстави розглядати тероризм як «політичне правопорушення», щодо якого видача не застосовується [7, с. 356].

Варто зауважити те, що якщо іноземець або особа без громадянства, що постійно не проживає в Україні, вчинили злочини на території кількох держав, питання про видачу їх одній із них вирішується дипломатичним шляхом на підставі міжнародних договорів. При цьому, обов'язковою умовою видачі зазвичай є те, що винний має нести відповідальність за всі вчинені ним злочини, незалежно від того, на території якої держави вони вчинені [5, с. 158].

Окремої уваги у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру потребує тимчасова видача особи. Тимчасова видача особи є одним із видів екстрадиції, яка передбачає видачу на певний строк особи, яка відбуває покарання на території однієї держави, іншій державі для проведення процесуальних дій з її участю та притягнення до кримінальної відповідальності з метою закінчення строків давності або втраті доказів у кримінальній справі [1]. Однак, поняття «екстрадиція», «тимчасова видача особи», хоча і мають спільні ознаки, однак є різними заходами, яким притаманна низка відмінностей. Таким чином, основна відмінність видачі особи (екстрадиції) та тимчасової видачі особи полягає у меті вказаних заходів й, звісно, засобів, що застосовуються для її досягнення. Так, мета видачі особи – це видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. В свою чергу мета тимчасової видачі особи –

проведення процесуальних дій з особою з метою недопущення втраті доказів у кримінальному провадженні або запобігання закінченню строків притягнення до кримінальної відповідальності [6, с. 102].

На даний час, в Україні та зокрема в європейському співтоваристві існує низка не вирішених досі питань, які сприяють утворенню колізій в такому інституті кримінально процесуального права як екстрадиція. Європейським співтовариством слушно запроваджується в міжнародному співробітництві держав у сфері правосуддя принцип «або видай, або суди». Такий принцип має стати непорушним. Але проблема приховується не у визнанні чи не визнанні цього принципу, не в тому, чи отримав він належне закріплення в міжнародних актах і чи створена юридична процедура його реалізації. Все це можна ратифікувати. Проблема приховується саме в механізмах забезпечення неухильного дотримання кожною з держав взятих на себе міжнародних зобов'язань, дотримання міжнародного права взагалі. Практичне застосування інституту екстрадиції має певні складнощі та політичні колізії. Особливо багато казусів виникає при спробах повернути під юрисдикцію суду олігархів, до того ж з далеко не офшорних зон, а з держав, що всім нагадують про свою цивілізованість та демократію [7, с. 159].

Можна зробити висновок, що на даному етапі, потрібно вдосконалювати, розширювати співпрацю України з іноземними державами, щодо видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Оскільки екстрадиція як інститут включає в себе багато особливостей, які впливають з того, що видача осіб здійснюється синхронно згідно вимог міжнародних договорів та національного законодавства держав.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 01.04.2019).
2. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13.11. 1957 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033 (дата звернення: 01.04.2019).
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 01.04.2019).
4. Договір між Україною та Об'єднаними Арабськими Еміратами про видачу правопорушників від 26.11.2012 http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/784_010 (дата звернення: 01.04.2019).

5. Нестеренко С. С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції: монографія. Одеса : Фенікс, 2011. 192 с.

6. Березняк В.С. Екстрадиція як інститут кримінально-процесуального права країни: Дніпропетровськ, 2009. 253 с.

7. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Особлива частина. К.: Алерта, 2014. 420 с.

Чумакова Н.С.

студентка,

Севєродонецький інститут ПрАт

«ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОУСТРОЮ ТА СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ І НАПРЯМИ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Судова реформа, що проводиться і поки не завершена в нашій країні, загострила інтерес до організації судоустрою та судочинства в Україні, їх генезису, основних етапів еволюції та напрямів реформування. Тому завдання даного дослідження – узагальнення певних закономірностей, тенденцій і традицій, властивих для української організації правосуддя і проявляються в ході радикальних судових реформ сьогодення.

Метою даної роботи є розгляд особливостей організації судоустрою та судочинства в Україні, напрямків їх основного реформування.

Концептуальні засади, напрями й тенденції еволюції судової влади стали об'єктом дослідження таких учених, практичних фахівців, суддів, як: В. Малярєнко, О. Костенко, С. Ківалов, В. Онопенко, М. Оніщук, М. Орзих, В. Тертишник та багатьох інших. Проте на сьогодні існує нагальна потреба ефективного реформування всіх ланок судової системи України, а відмінність поглядів полягає в обранні певного методу такого реформування.

Виклад основного матеріалу. Правосуддя виступає фактором цивілізації, прогресу та оновлення в суспільстві, і в цьому перш за все виражається його соціальна цінність. Історія судових реформ дозволяє проаналізувати процес модернізації судоустрою та судочинства, ступінь реалізації цілей удосконалення суду і процесу в конкретні історичні періоди.